

12. Барамыко Л.В. Повышение эффективности управления товарной политикой предприятия / Л.В. Барамыко. URL: <https://creativeconomy.ru/lib/8348>.
13. Грабовський Є.М. Автоматизація процесу управління контролем якості поліграфічної продукції / Є.М. Грабовський // Наукові записки. № 4(37), 2011. – С. 214–226.
14. Дейнега О.В. Маркетингові аспекти формування дизайну товару / О.В. Дейнега, І.О. Дейнега // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права: Зб. наук. пр. в галузях економіки, правознавства, філософії, журналістики та інформатики. Львів, 2010. № 4. С. 368–373.

СОВРЕМЕННЫЕ ТRENДЫ В УПРАВЛЕНИИ ТОВАРНОЙ ПОЛИТИКОЙ ПОЛИГРАФИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. Конкретизировано содержание понятия «товарная политика» в системе управления предприятием. Идентифицированы объекты управления товарной политикой предприятий. Оценена эффективность управления товарной политикой полиграфического предприятия. Сформулированы рекомендации по усовершенствованию управления товарной политикой полиграфического предприятия.

Ключевые слова: полиграфическое предприятие, маркетинговая товарная политика, товарный ассортимент, товарный знак, управление товарной политикой.

MODERN TRENDS IN MANAGEMENT OF COMMODITY POLICY OF POLYGRAPHIC ENTERPRISES

Summary. The content of the concept "commodity policy" in the system of enterprise management is specified. Objects of commodity policy management of enterprises have been identified. Evaluated the effectiveness of the management of the commodity policy printing company. Recommendations for improving the management of the commodity policy of a printing company are formulated.

Key words: polygraphic enterprise, marketing commodity policy, product range, trademark, commodity policy management.

УДК 338.62

Дем'яненко Т. І.
кандидат економічних наук, доцент,
Українська інженерно-педагогічна академія

Demyanenko T. I.
PhD, Associate Professor,
Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті розглянуто господарську діяльність промислових підприємства у всіх її формах, що пов'язана з численними ризиками. Ступінь впливу ризиків на результати цієї діяльності істотно зростає зі змінами у ринковій економіці. Потенціал інституціонального середовища, який є напрямом і вектором, визначає інтенсивне функціонування економіки.

Ключові слова: промислові підприємства, інновація, інвестиція, розвиток, механізм.

Вступ та постановка проблеми. Ефективність діяльності промислових підприємств за умов фінансової нестабільності, яка останнім часом виявилася характерною як для міжнародних, так і для національних ринків, визначається не тільки показниками дохідності, але й суттєво залежить від рівня ризиковості. Ризики, що супроводжують цю діяльність, виділяються в особливу групу ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку, що відіграють найбільш значну роль у загальному «портфелі ризиків» промислового підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розроблення інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств зробили такі провідні вчені, як О. Ареф'єва, С. Галуза, В. Геєць, М. Гненний, А. Гриньов, Л. Українська, Н. Хрущ, Н. Чебанова, Н. Чухрай, В. Шинкаренко та ін.

Метою статті є формування системи промислових підприємств та передбачення їх виникнення.

Результати дослідження.

Система ринкових відносин об'єктивно зумовлює існування ризику в усіх сферах господарської діяльності. Ринкове середовище вносить у діяльність підприємств елементи невизначеності і поширює «асортимент» ризикових ситуацій, які виникають у присутності конкретних умов та обставин. Ризикові ситуації формують умови для існування і реалізації економічних ризиків, на які у процесі своєї діяльності наражаються практично усі підприємства.

Таким чином, ризики – неодмінний складник ділового життя, а управління ними – частина тієї масштабної роботи, яку будь-яке підприємство веде заради створення вартості. Проте крах багатьох компаній та корпорацій, що відбувся останніми роками, свідчить

про те, що багато з них не тільки не володіють системами адекватного управління ризиками, але і погано розуміють характер та специфіку ризиків, з якими пов'язана їхня діяльність.

Якщо члени ради директорів нічого не знають про методи та механізми управління ризиками, то, як правило, це відбивається на діяльності менеджерів вищої ланки. Топ-менеджерам рідко ставиться в обов'язок орієнтуватися на фінансову результативність з урахуванням ризиків, і вони використовують у своїй роботі лише порівняно прості показники: чистий дохід, дохід на акцію або прогнози зростання курсу акцій.

Вдосконалення системи ризик-менеджменту вимагає застосування механізмів дієвого контролю з боку ради директорів та інтеграції процесу управління ризиками у щоденний процес продукування й ухвалення рішень. Компанії, яким не вдалося налагодити процес управління ризиками, стикаються з різними їх наслідками: непередбачені і доволі значні фінансові втрати приводять до коливань грошових потоків і курсів акцій, що знижує ділову репутацію компанії [3].

Зростання ступеня впливу ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку на результати діяльності і фінансову стабільність підприємства пов'язане зі швидкою мінливістю економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширенням сфери фінансових відносин господарюючих суб'єктів, появою нових фінансових технологій і інструментів, а також цілою низкою інших чинників. Тому виявлення економічної сутності ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку і встановлення форм їх впливу на результати діяльності промислового підприємства є одним з актуальних завдань.

Управління ризиками інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств є системою принципів і методів розроблення та реалізації ризикових фінансових рішень, що забезпечують усебічну оцінку різних видів ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

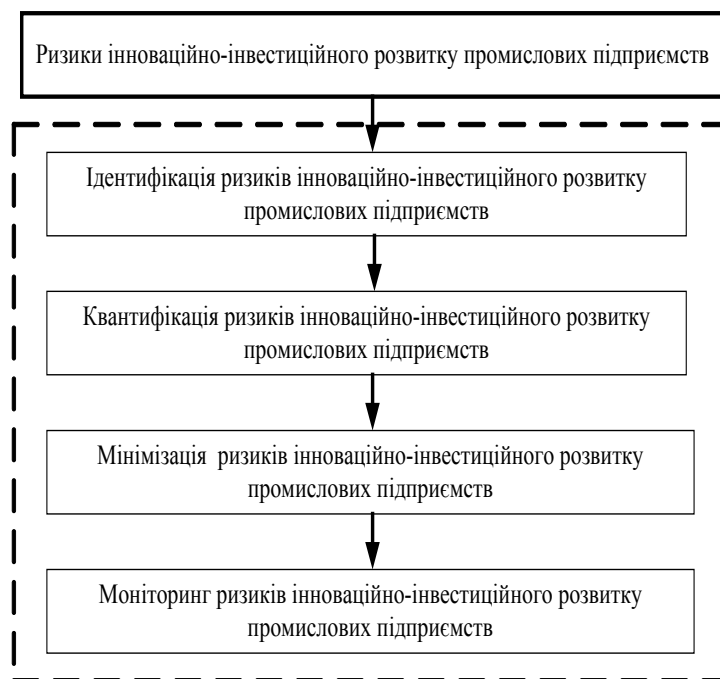

Рис. 1. Процес управління ризиками інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств

В умовах формування ринкових відносин проблема ефективного управління ризиками інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств набуває особливої актуальності. Це управління відіграє активну роль у загальній системі фінансового менеджменту, забезпечуючи надійне досягнення основних цілей фінансової діяльності підприємств.

Головною метою управління ризиками інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств є забезпечення фінансової безпеки підприємства у процесі його розвитку і запобігання можливому зниженню його ринкової вартості.

Основним в управлінні ризиками інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств є передбачення їх виникнення і мінімізація пов'язаних із ними фінансових втрат.

Процес управління ризиками інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств включає широкий спектр дій, який у систематизованому вигляді може бути поданий як послідовність етапів, наведених на рис. 1.

Розглянемо зазначені етапи більш детально.

Ідентифікація. Ця процедура полягає в установленні переліку основних видів ризику, що притаманні саме цьому підприємству:

- по-перше, формується перелік можливих внутрішніх (несистематичних) ризиків у розрізі видів діяльності підприємств, рівень виникнення яких пов'язаний з організацією управління саме на цьому підприємстві (низька кваліфікація працівників, відсутність практичного досвіду тощо);
- по-друге, визначається перелік зовнішніх (систематичних) ризиків, що пов'язані не тільки з діяльністю конкретного підприємства, але і з економічним розвитком держави (наприклад, інфляційний ризик, податковий ризик, процентний ризик), тобто вони виникають на окремих ділянках, на які підприємство не може вплинути, але може спрогнозувати їх виникнення і мінімізувати фінансові втрати за операціями, що супроводжуються цими ризиками;
- по-третє, формується загальний портфель ризиків, що пов'язані з діяльністю підприємства (можливі зовнішні і внутрішні ризики).

Складність практичної реалізації першого етапу процесу управління ризиками залежить насамперед від джерела виникнення та характеристики ризику [5].

Ідентифікувати ризик і проаналізувати його на якісному рівні необхідно, але недостатньо. Важливо виміряти величину ризику, тобто провести його квантифікацію. Ступінь ризику економічних рішень оцінюється очікуваними втратами, що є наслідками цього рішення, тому системи оцінки ризику, які формалізують процес вимірювання та розрахунків, мають визначати три основні компоненти ризику: величину (суму можливих втрат); ймовірність настання негативної події; тривалість періоду впливу ризику. На думку багатьох фахівців і науковців, виміряти та оцінити ризик є найбільш відповідальним і методично складним етапом у всій процедурі управління фінансовими ризиками, адже дати їм кількісну та вартісну характеристику чи величину є найскладнішим.

Від якості такої оцінки залежать доцільність здійснення тієї чи іншої господарсько-фінансової операції, визначення рівня необхідного доходу за нею, формування адекватних затрат зі страхування ризиків.

Під час визначення рівня ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств залізничного транспорту необхідно дотримуватися послідовного виконання таких процедур (рис. 2).

З метою оцінки ймовірності виникнення ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств доцільно використовувати такі методи:

- економіко-статистичні методи – базуються на математичній теорії ймовірності; дозволяють отримати найбільш чітке кількісне уявлення про ступінь ймовірності виникнення ризиків, але ці методи можуть бути використані за умови наявності достатньої статистичної інформації;

- розрахунково-аналітичні методи – дають змогу отримати відносно чітке кількісне уявлення про ступінь ймовірності ризиків на підставі використання внутрішньої інформаційної бази самого підприємства (наприклад, значення планових показників господарсько-фінансової діяльності); за допомогою цих методів можна оцінити економічний ризик, ризик неплатоспроможності та ризик втрати фінансової стійкості;

- аналогові методи – визначають ступінь ймовірності ризиків за окремими найбільш масовими операціями підприємства; використання цих методів можна пов'язати з оцінкою ступеня вірогідності комерційного, економічного, цінового ризику;

- експертні методи – застосовуються тільки в тому разі, якщо на підприємстві відсутні необхідні інформаційні або статистичні дані для здійснення подальших розрахункових порівнянь; ці методи базуються на опитуванні кваліфікованих спеціалістів (страхових, податкових, фінансових) з подальшою математичною обробкою результатів цього опитування; експертні методи можуть використовуватися під час визначення ступеня ймовірності цінового, інфляційного, процентного, податкового, інвестиційного та інших ризиків [1].

Обсяг можливих втрат визначається характером здійснених операцій, сумою активів або капіталу, які беруть участь у здійсненні операцій, ступенем ймовірності виникнення відповідних ризиків. За рівнем можливих втрат господарсько-фінансові операції промислових підприємств доцільно об'єднати в такі групи, як:

- I група – операції, під час здійснення яких ризик відсутній;

- II група – операції з допустимим рівнем втрат;

- III група – операції з критичним рівнем втрат;

- IV група – операції з катастрофічним рівнем втрат у розмірі всього власного капіталу або його значної частини; такі операції за небезпечного їх результату ведуть промислові підприємства до банкрутства.

На підставі визначення рівня можливих фінансових втрат за окремими операціями необхідно згрупувати їх за відповідними зонами ризику. Таке групування дає змогу:

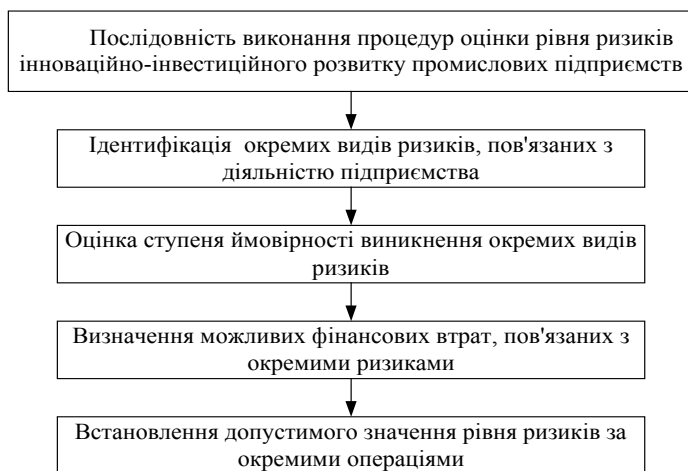
- визначити, які операції знаходяться за межею допустимого ризику (особливо в зоні катастрофічного ризику), отже, ще раз зважити доцільність їх проведення;

- оцінити рівень концентрації ризиків за окремими операціями за допомогою визначення питомої ваги кожної операції у відповідній зоні ризиків;

- виділити операції з високим рівнем концентрації ризиків в усіх зонах.

Встановлення допустимого значення рівня ризиків за окремими операціями здійснюється залежно від виду вибраної фінансової політики на підприємстві (консервативної, помірної або агресивної) в розрізі окремої операції.

Розроблено концептуальну схему впливу ризиків на формування системи адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком промислових підприємств залізничного транспорту, яку наведено на рис. 3 [2].

Рис. 2. Послідовність виконання процедур оцінки рівня ризиків інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств

На підставі визначення рівня можливих фінансових втрат за окремими операціями необхідно згрупувати їх за відповідними зонами впливу ризиків на формування системи управління інноваційно-інвестиційним розвитком промислових підприємств. Таке групування дає змогу: визначити, які операції знаходяться за межею допустимого, а отже, ще раз зважити доцільність їх проведення; оцінити рівень концентрації ризиків за окремими операціями за допомогою визначення питомої ваги кожної операції у відповідній зоні ризиків; виділити операції з високим рівнем концентрації ризиків в усіх зонах.

Оцінка рівня ризиків промислових підприємств логічно зумовлює проведення їх профілактики й управління з метою мінімізації втрат у разі їх виникнення та завершується порівняльним аналізом реального і допустимого рівнів ризиків.

Жоден суб'єкт господарської діяльності не в змозі уникнути всіх ризиків, тому виправданий або допустимий ризик розглядається як необхідний складник стратегії і тактики формування системи управління інноваційно-інвестиційним розвитком промислових підприємств. Отже, механізм прийняття рішень повинен не тільки ідентифікувати ризик, але й дозволяти оцінити, які ризики і якою мірою може прийняти на себе промислове підприємство залізничного транспорту, а також визначати, чи виправдує очікувана дохідність відповідний ризик.

Для кількісної оцінки ризику інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств існують різні методи, серед яких найбільше поширення одержали статистичний метод; аналітичний метод; метод використання дерева рішень і ймовірнісного підходу; метод оцінки фінансової стійкості або оцінки доцільності витрат; метод експертних оцінок; нормативний метод; метод аналізу чутливості; метод використання аналогів та інші. Кожний з названих методів має свої переваги і недоліки і використовується в цілком конкретних ситуаціях [4].

Аналітичний метод використовує традиційні показники, які застосовуються для оцінки ефективності інвестиційних і інноваційних проектів підприємств, такі як період окупності, внутрішня норма прибутковості, індекс рентабельності, чистий приведений дохід тощо. Порівнюючи значення зазначених показників альтернативних проектів, визначають ступінь їх ризику. Однак за зовнішньої переконливості розрахунків у них не береться до уваги вплив конкретних чинників ризику, що не дає змоги рекомендувати аналітичний метод у чистому вигляді для

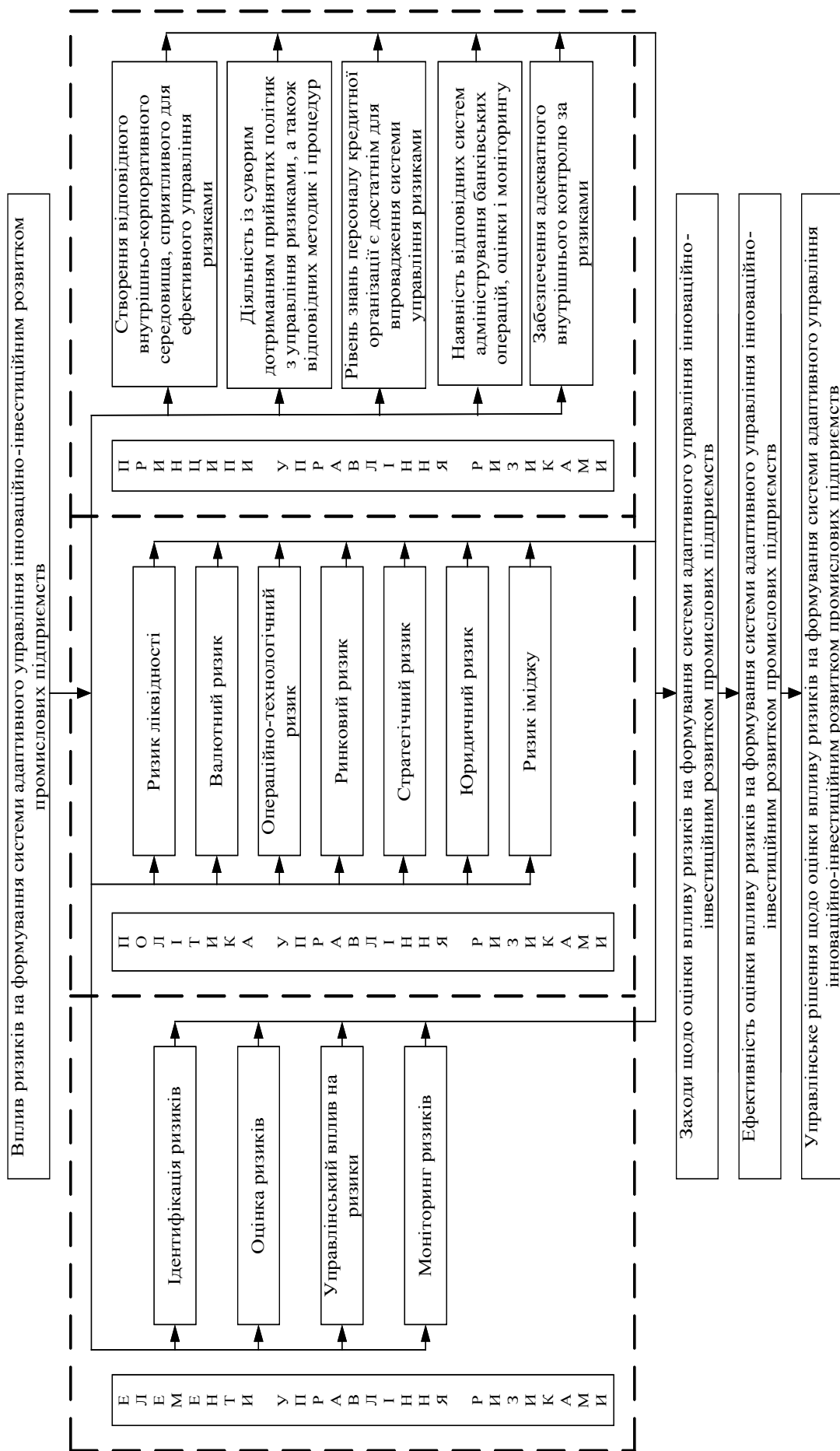

Рис. 3. Концептуальна схема впливу ризиків на формування системи управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств

точної оцінки ризику проектів, що реалізуються в Україні, де ступінь ризику дуже високий.

Метод використання дерева рішень й імовірнісного підходу дозволяє розглядати та аналізувати різні сценарії розвитку подій, викликані впливом різних чинників ризику інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств. Суть методу полягає в тому, що в процесі аналізу ризику виділяють чинники впливу, які можуть збільшити чи зменшити ступінь ризику проекту; далі, зображуючи графічно можливі комбінації чинників, одержують дерево рішень, яке залежно від ступеня складності проблеми має різну кількість гілок. Гілкам дерева ставлять у відповідність оцінку ступеня впливу кожного з чинників на ріст чи зменшення ступеня ризику.

Висновки. Таким чином нормативний метод передбачає застосування системи відомих фінансових коефіцієнтів та їх нормативних значень, з якими порівнюють

фактичні значення. За ступенем невідповідності оцінюють величину ризику інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств. До переваг методу слід віднести простоту й оперативність розрахунків, однак, як і розглянуті вище аналітичний метод і метод оцінки фінансової стійкості, він не враховує впливу окремих чинників ризику інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств. Метод може бути рекомендований в основному для попередньої оцінки з метою «відсікання» явно неприйнятних варіантів, а оцінку тих, що залишилися, слід здійснювати іншими методами.

Суть методу аналізу чутливості проекту полягає у виявленні чутливості конкретних оціночних показників проекту за зміни значень його вхідних параметрів. За допомогою цього методу можна встановити діапазон припустимих змін вхідних величин, але цей метод не дає змоги визначити, якими будуть ці зміни насправді.

Список використаних джерел:

1. Мних О.Б. Інноваційні рішення в управлінні основним і оборотним капіталом в умовах формування економіки знань / О.Б. Мних // Управлінські інновації / Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. 2012. Випуск 2. С. 166–177.
2. Расвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: [монографія] / Расвнева О.В. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с.
3. Скурихин В.І. Проектування систем адаптивного управління виробництвом./ В.І. Скурихин, В.А. Забродський, Ю.В. Копейченко. Х.: «Вища школа», 1984. 172 с.
4. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова. К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. 514 с.
5. Янченко Н.В. Організаційно-економічний механізм адаптивного управління на підприємствах залізничного транспорту / Н.В. Янченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2011 № 34 С. 354–357.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В статье рассмотрена хозяйственная деятельность промышленных предприятия во всех ее формах, которая сопряжена с многочисленными рисками. Степень влияния рисков на результаты этой деятельности существенно возрастает с изменениями в рыночной экономике. Потенциал институциональной среды, который выступает как направление и вектор, определяет интенсивное функционирование экономики.

Ключевые слова: промышленные предприятия, инновация, инвестиция, развитие, механизм.

IMPROVING THE SYSTEM OF INNOVATIVE-INVESTMENT DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

Summary. In this paper, the economic activity of an industrial enterprise in all its forms is associated with numerous risks. The degree of influence of which on the results of this activity increases significantly with changes in the market economy. The potential of the institutional environment, which acts as a direction and vector, determines the intensive functioning of the economy.

Key words: industrial enterprise, innovation, investment, development, mechanism.